

FOR DEG SOM JOBBER I TØMRERFAGET

TØMREREN

**Thomas ser det
vakre i gamle hus**

Thomas ser det vakre i gamle hus

KVITSEID, TELEMARKE: Når han restaurerer, forsøker han å skjule at resultatet ikke er originalen. - Jeg er en hermegås, sier Thomas Sandvik Jakobsen (35).

TEKST EVA KYLLAND
FOTO SJOUKE EEKMA OG EVA KYLLAND
POST@BYGGMESTEREN.AS

Det er omtrent 30 år siden guttungen begynte å sysle med å legge gulv i vedboden på hytta. Tidlig vokste det fram en genuin kjærlighet til naturlig treverk, aller best liker Thomas det som har noen hundre år i vær og vind bak seg. Han måtte bli tømrer, og i mer enn ti år var han ansatt hos to byggmestere i Porsgrunn.

Treverket i kledningen er helt ubehandlet. - Den kommer til å bli solsvidd og fin, sier Thomas, - bare se så værbitte og flotte de andre husene her er.

- Thomas utførte arbeidet samvittighetsfullt og nøye. Han er en rolig person, som kundene likte veldig godt og spurte om å få tilbake. Jeg tror han er helt suveren på det tømrerarbeidet han har spesialisert seg på.

Byggmester Eivind Larsen, sjef i sju år er raus med godordene.

For to år siden startet Thomas Sandvik Jakobsen opp for seg selv. Samtidig flyttet familien inn i et småbruk fra 1870 i Kviteseid. Nå har han mer enn nok å gjøre med å tilbake stille og restaurere gamle hus i Telemark.

- Målet mitt er hele tida at resultatet skal se ut som originalen, altså som om jeg ikke har restaurert. Det handler mye om å bruke gamle håndverktøy som hammer, sag, øks og ulike høvler for å gjenskepe de samme verktøysporene.

FIKK GAMLE FOTOGRAFIER

Thomas og Liv Sandvik Jakobsen fant hjemmet sitt på Finn.no. Det ligger høyt med flott utsikt. Thomas har lagt ned enormt mye arbeid og sjel i hovedhuset, som har en grunnflate på 80 kvadratmeter. Det har vært et tidkrevende prosjekt, og jobben med å sette i stand huset, er ennå ikke ferdig.

Stedet hadde stått ubebodd siden 1980. Det lå en presenning over det skrale taket på hovedhuset. Laftekassa var på plass, med vinduer. Grunnmuren var dårlig. Én vegg hadde fått noe kledning for omtrent hundre år siden, men arbeidet var aldri blitt fullført.

- Vi ble opptatt av å bevare det lille som var igjen, selv om huset ikke var fredet, forteller han.

Fra slektninger av de som bygde og bodde på stedet, fikk parets fotografier, de eldste var fra tidlig på 1900-tallet.

Det lille huset er bygget i sein empire-

stil. Bislaget ble sveitsifisert like etter 1900. Thomas og Liv valgte å restaurere det vakre utbygget. Selve inngangsdøra var så lav at gjester støtt og stadig dro med kuler i hodene sine. Og døra kunne ikke låses. Derfor valgte paret å bytte døra med en kopi av inngangsdøra til huset der Thomas' oldefar hadde levd. Ellers har de forsøkt å tilbakeføre huset til sitt opprinnelige utseende.

ET LEVENDE UTTRYKK

Den lille inngangsdøra står i uthuset og venter på nytt liv. På den måten følger paret en gammel tradisjon:

– Ofte finner jeg de eldste og vakreste vinduene og dørene i gamle uthus eller stabbur. Der ble det flere vinduer og mer lys etter at folk hadde modernisert hjemmene sine, forteller Thomas.

Kledningen er i malmfuru, bestilt fra et lokalt sagbruk. At den er kortreist, er viktig av hensyn til miljøet. Sandvik Jakobsen ønsket et levende, gammelt uttrykk med flere overraskelser å feste blikket på. Lengda på hver planke målte han grovt og merket, ellers er arbeidet gjort på øyemål. Og ikke alt er reinskåret i bunnen.

– Når jeg vil at noe skal se gammelt og sjarmerende ut, legger jeg fra meg vateret og skinnesaga, forklarer han.

NATURLIGE BYGGEVARER

Thomas bruker mest mulig naturlige, ubehandla materialer. De skader ikke naturen, og en dag blir de til jord igjen. →

Nytt pannebord settes opp på bislaget.

Treverk mot treverk, uten impregnering eller beslag, er en trygg løsning, som er utprøvd i mange hundre år.

Her var der en betongtrapp. Nå er det blitt plattning og trapp i tre, sånn det opprinnelig var.

Uthus, stabbur, sauefjøs og hovedhus ligger 250 moh. Det går en smal grusvei opp til småbruket, som er på 23 mål. Materialene med presenning og bølgeblikk over skal bli snekkerverksted. Det er en del av Telemark Skifabrikk og båtbyggeri, maskinlaftet i 1913.

Annonse

Chr. Spigerverk

– Jeg benytter Huntons trefiber som isolasjon i tak, vegger og gulv. Moderne isolasjon, som holder på fuktigheten, ville det fått tømmer og kledning til å råtne.

Nå blir bislaget malt. Både ute og inne blir bare linoljemaling benyttet.

– De fleste gamle hus har ikke ventilasjonsanlegg, men puster naturlig gjennom konstruksjonen. De har ofte heller ikke utluftet kledning. Derfor er det viktig med en maling som puster. Da er for eksempel linoljemaling eller komposisjonsmaling fine greier. Jeg har opplevd å se at moderne maling gjør veggene tette, dermed har det oppstått problemer med fukt, og treverket har begynt å råtne. Da øker behovet for vedlikehold.

BYGGETS OPPRINNELIGE SKIKKELSE

De aller beste dagene på jobb, er når oppdraget er «å gi byggverk igjen deres opprinnelige skikkelse», som er en definisjon på det å restaurere.

– Skal et gammelt hus moderniseres, må det skje i harmoni med den opprinnelige bygningen.

Det er morsomt og utfordrende, for ikke noe er standard, så det meste må lages for hånd. Jeg spesialbestiller mye, for eksempel fra blikkenslagere og murere. Dermed får jeg kontakt med andre håndverkere, som kan det å lage fra bunnen av. Dette gjør yrket mer gøy og spennende, mener han.

Thomas tror på det å reparere og sette mest mulig i stand, framfor å bytte ut med nytt. Det gir håndverkerne en artigere hverdag, og kundene får finere hus, sier han.

HAN KAN JO ALT

Rebekka Bryne bor i et lite byhus fra 1780 i vernesone B i Brevik i Telemark. Huset var bygget om i 1970, og fikk blant annet husmorvinduer og ny kledning. Men tømmerkassa stod. Da kledningen ble fjernet, dukket det opp spor etter hvordan huset opprinnelig hadde sett ut. Med utgangspunkt i disse oppdagelsene, har han tilbakeført det meste, utvendig og innvendig.

– Han er den beste av de beste, er utrolig dyktig og kan jo alt mulig. Thomas får et vakkert resultat, blant annet ved hjelp av alle høvlene sine. Han har helt klart en lidenskap for jobben, skryter Rebekka.

– Jeg er en hermegås, når jeg lager ting og tang, etterligner jeg det gamle uttrykket, sier han. ■

I den grønne stua står det store skapet som tømmeren bygde da han var 16 år.

For å få et røft uttrykk, sånn det var før, bruker jeg grove klipp- eller firkantspiker, som jeg slår litt flate. Og jeg skjuler ikke noe med sparkel, forklarer Thomas.

Et pannebord til bislaget gjøres klart. Thomas Sandvik Jakobsen har et godt utvalg av trehøvler, gamle og nye, som han har laget selv. Å håndhøvle listverk og lage profiler på dem er en stor del av arbeidet mitt. På dette huset er der bare tre ulike profiler.

FAKTA: TØMRER THOMAS SANDVIK JAKOBSEN, KVITSEID

Etablert som enkeltpersonforetak i 2017. Har tatt studiet i Bygningsvern ved Fagskolen Innlandet. Arbeider mest med å istandsette gamle hus, tradisjonelt og miljøvennlig.

Jobber alene, men flere tømmerere i Telemark samarbeider ved å leie hverandre inn når det trengs.

I tørt innlandsklima fungerer blanke spiker bra, mener tømmeren. De setter seg godt, fordi de rustner fast, men ikke så mye at de forsvinner.

Annonse Byggmester- forbundet

PRODUKTER

NY LØFTEHJELP MED VIKING ARM

Den norske oppfinnelsen Viking Arm er et nyttig verktøy som gjør det enklere å løse montasje og lignende oppgaver nøyaktig alene.

Viking Arm egner seg godt ved montasje av blant annet dører, vinduer, lagersystemer, kjøledisker og ventilasjonssystemer. Eller når

Løftearmen kan slippe opp gradvis så ikke noe detter for fort ned igjen. (Foto: Viking Arm)

Den håndholdte jekken er tatt inn av Würth Norge og Thaugland og ble presentert på årets Bygg reis Deg. (Foto: Viking Arm)

du skal montere skap og trenger nøyaktig innstilling av høyden. Verktøyet er utviklet av nordmennene Terje Scheen og Øivind Resch.

– Slik jeg ser det er det lite innovasjon som skjer på verktøyfronten. Ideen er kanskje enkel, men Viking Arm løser mange problemer for håndverkere. Den gjør det enkelt for en person å gjøre en tomannsjobb. Arbeidsdagen blir smidigere og mindre belastende, sier oppfinner Øivind Resch i en pressemelding.

Jekken veier 1,4 kilo og har en oppgitt vekt-toleranse på 150 kilo. Du kan løfte fra 6mm opp til 250 mm med Viking Arm.

Tømrer Marius Jakobsen har jobbet i flere år med utviklingen av fugevarmeren. (Foto: Tonje Jacobsen/Softwork)

MARIUS FANT OPP FUGEVARMEREN SOFTWORK

Tømrer Marius Jakobsen (28) fra Åmli har jobbet lenge med å utvikle en fugevarmer som gjør liming og fuging enklere om vinteren.

– Oppfinnelsen skal gjøre jobben enklere for håndverkere om vinteren, sier tømrersvenn Marius Jakobsen fra Åmli til Tvedestrandposten.

Softwork Fugevarmer er et varmeelement som forenkler bruk av lim- og fugemasse på kalde årstider. Fugevarmeren gjør fugen mykere og dermed lettere å jobbe med. Produktet gjør at du slipper å planlegge når du skal bruke fugen ved lave temperaturer. Man slipper også slitasje på underarm/sener når fugen er oppvarmet.

I pakken medfølger det et stk 5000 mAh power bank og usb for lading. Li-ion- batteriet lades enkelt via usb. Batteriets brukstid avhenger av omgivelsestemperaturer, men Jakobsen oppgir en brukstid på et par timer.

Annonse Bransjereg.

ADVARER OM TRYKKBRUDD I GLASS PÅ FJELLET

Bygger du hytter høyt til fjells? Da bør alt isolerglass først trykkutjevnes på fabrikken – ellers kan det bli dyrt.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

– Jeg kom over et slikt tilfelle nylig og dette hadde jeg ikke hørt om før. Tenkte at flere burde få vite om det slik at de kan unngå problemet og ekstrakostnadene, sier tømremester

Torstein Lium til Byggmesteren. Det var ikke han som satte opp hytta.

SPREKKER AV TRYKKFORSKJELL
Mellomrommet i moderne i solerglass-
vinduer består av en viss gassmengde
som er hermetisk forseglet.

Allerede fra 600 meter over havet (m.o.h) kan trykkforskjellen mellom trykket inne i glasset og utenfor bli for stor. Jo høyere du bygger eller transporterer vinduene, jo større er påkjenningen. Det er altså høydeforskjellen fra produksjonssted til monteringssted som er årsaken.

Belastningen fører til betydelige spenninger langs glasskantene, skader på kantforseglingen, og i verste fall at ruten kan sprekke som i eksemplet under:

– Også varierende lufttrykk og temperatur bidrar til belastningen. Små ruter er mest utsatt, skriver en vindusprodusent i sin forklaring på problemet.

– Lufttrykket synker med økende høyde med 1mbar på 8 meter. En rute som er helt plan ved havet blir som en ballong i høyden. Jo større rute høyden monteres i, jo mer ballong, forklarer en annen produsent.

IKKE GYLDIG REKLAMASJONSGRUNN

– Dette er en delikat problemstilling. NorDan ønsker å trykkutjevne glass som skal monteres på høyder over 1 000 m.o.h., sier kundekonsulent Lisbeth Otterness i NorDan som kjenner til problemet.

Trykkbruddet har oppstått ganske raskt etter at denne hytta ble oppført – andre ganger kan det ta lenger tid. (Foto: Tipser)

– Vi anbefaler å bruke 6 mm glass på begge sider. Dette på grunn av at isolerglass produseres med undertrykk (konkavt) og at det ofte er høye vindlaster på fjellet, sier Otterness. (Foto: Byggmesteren)

Trykkutjevningen setter også krav til valg av sprosser, da man ikke kan bruke pålimte sprosser, forklarer hun. Tykkere glass kan kompensere for noe av belastningen.

Det er et problem for vindusprodusentene at kjøperne ikke forteller dem – på forhånd – i hvilken høyde vinduene eller terrassedøren skal monteres på.

– Har vi en kunde som bygger mye i høyden, så er de vant med å oppgi høyder. Uerfarne har ikke peiling og da kan ting bli feil, sier Otterness.

Hvis kunden ikke har oppgitt at vinduene skal monteres over 1 000 m.o.h og det oppstår trykkbrudd, må kunden selv dekke oppretting.

– Reklamasjoner blir avvist dersom dette ikke er angitt ved bestillingen, sier Otterness til Byggmesteren.

Samme forbehold tas av andre vindusprodusenter.

VARIERENDE HØYDER

Byggmesteren har sett på anvisningene om høydekrav hos en rekke av vindusprodusentene i Norge.

Noen advarer om at vinduer må trykkutjevnes ved bruk i 600 m.o.h, andre sier 750 eller 800 m.o.h mens enkelte produsenter som NorDan har satt 1 000 m.o.h som sin grense.

Rådet er at skal du bygge hytte på fjellet fra 600 meter og oppover, må du oppgi dette til vindusprodusenten ved bestilling og be om at alle isolerglass trykkutjevnes på forhånd. ■

Denne eldre hytta på 1100 m.o.h har ikke isolerglassruter. (Foto: C Kunøe)

KNUTE- PUNKT- STRATEGI FOR FORMENNENE

Rundt om i landets kommuner er byggmestrene oppgitt over knutepunktstrategien som innebærer at det skal bygges mest boliger i gangavstand fra sentrum.

Spørsmålet er om det ikke lenger skal være lov å bygge eneboliger? Det står sentralt på Byggmesterforbundets formannskonferanse i slutten av november.

Konferansen samler ledere i laug og lokalforeninger og forbundets ansatte sentralt og i regionene i ett døgn på Stjørdal i Trøndelag. Den foregår fra lunsj til lunsj 21. og 22. november.

Knutepunktstrategien som gir utfordringer for enebolig- og småhusmarkedet blir øverste punkt på dagsordenen. Det kan jo se ut til at kommunene er så opp-

tatt av å bygge tett og høyt nær kollektivknutepunkt for å leve opp til den statlige strategien at det knapt blir mulig å bygge eneboliger eller småhus i framtida. Blant annet har Fredrikstad Byggmesterlaug og forbundets regionleder i Østfold reagert kraftig på dette.

SERIØST ANBUDESTORG MULIG?

En annen viktig sak på konferansen, blir spørsmålet om det er mulig å drive et anbudstorg som gjør at seriøse kunder kan treffe seriøse håndverkere. Det er krefter som arbeider for å starte en sånn digital tjeneste. For byggmestrene blir det foredrag og gruppearbeid for å svare på om dette er en god idé.

BNL-SAKEN

Forbundets forhold til Byggenæringens Landsforening (BNL) blir en tredje sentral

I slutten av november samles Byggmesterforbundets tillitsvalgte igjen til formannskonferanse. Bildet er fra konferansen i 2018.

sak. Den handler om forbundets landsmøtevedtak med spesifikke krav som landsforeningen har fått ett år til å svare på. Nå får de tillitsvalgte høre om status, og de skal i gruppearbeid svare på hva som bør være veien videre i «BNL-saken».

SEIN BYGGESAK

Sein byggesaksbehandling rundt om i kommunene, blir også et punkt på dagsordenen. Videre blir det presentasjoner av ulike aktiviteter i forbundets lokalforeninger og regioner.

Deltakerne får dessuten med seg et foredrag som kan være nyttig for bedriften de leder. Det gir noen forutsetninger for et godt økonomisk resultat. ■

30 BEDRIFTER VILLE HØRE OM **SKEIVHETER**

Daniel Ørdals bachelorarbeid om skeivheter i bygg sto på programmet for medlemmer i Trondhjems Byggmesterlaug i slutten av oktober.

Ørdals oppgave og resultater er presentert i Byggmesteren i august og kommentert av flere seinere.

30 bedrifter var med på medlemsmøtet der Ørdal tok med seg forsamlingen på en reise gjennom et boligprosjekt som Mesterbygg Innherred hadde hatt.

Han gikk gjennom hvorfor det opp-

står skjevheter, konsekvenser av det og hva er det kunden/huseieren ser. Huset ble jo bygd rett i henhold til kravene.

Det var første gang han holdt et foredrag om bacheloroppgaven. Forsamlingen la merke til at han var godt forberedt. Debatten etterpå viste at temaet er interessant for mestrene.

Daniel Ørdal holder foredrag om arbeidet med skeivheter i bygg. (Foto: Are Sjøpstad)

40 MEDLEMMER PÅ FAGDAG

NHO- og BNL-sjefene toppet programmet da lokalforeningene i Trøndelag arrangerte fagdag i Stjørdal først i november.

Omtrent 40 medlemmer i Trondhjemms Byggmesterlaug og Byggmesterforbundet Nord-Trøndelag fikk høre Ole-Erik Almlid, administrerende direktør i NHO, og Jon Sandnes, administrerende direktør i Byggenæringens Landsforening holde foredrag om fram-

tidas arbeidsliv og framtidens byggenæring. Begge la stor vekt på klima og bærekraft som en av de viktigste utfordringene vi står overfor i åra som kommer.

BNL-sjef Sandnes redegjorde også for BNLs samarbeid med Fellesforbundet om seriositetsregler, som han sa hadde skapt «en varmgang» i fellesskapet. Han viste til Byggmesterforbundets og Murmesterforbundets dissens i BNLs styre.

SIGNERTE FOR EFFEKTIVITET

I andre halvdel av programmet fortalte

Sverre Tiltnes i Bygg21 om deres arbeid som har resultert i flere rapporter og veiledere om beste praksis i bygge- og eiendomsnæringen. Han fikk også med seg 10 av deltakerne til å signere for en effektiv bygge- og eiendomsnæring.

Sjeføkonom Harald Magnus Andreassen i Sparebank1 Markets avsluttet dagen med et varsel om at vi kan vente en økonomisk nedtur, men ingen vet når den kommer. ■

Annonse

Byggmesterforsikring

Illustrasjonsfoto: Virke

ULOVLIG Å KAMERA- OVERVÅKE ANSATTE PÅ BYGGEPLASSEN

Om en byggherre overvåker de ansatte på en byggeplass, er det mest sannsynlig ulovlig.

Vi har fått flere henvendelser fra medlemsbedrifter om at byggherren har iverksatt kameraovervåking av entreprenørens ansatte. Noen ganger også med mikrofon. Dette trenger verken du eller dine ansatte å finne dere i.

Kameraovervåking er vedvarende eller regelmessig gjentatt personovervåking ved hjelp av fjernbetjent eller automatisk virkende overvåkingskamera eller annet lignende utstyr som er fastmontert. Som kameraovervåking regnes både overvåking med og uten mulighet for opptak av lyd- og bildemateriale. Det gjelder også uekte kameraovervåkingsutstyr eller skilting, oppslag eller lignende som gir inntrykk av at kameraovervåking finner sted.

Kameraovervåkingen kan dreie seg om alt fra avanserte app-styrte overvåkingskameraer hvor byggherren kan følge med i sanntid, til enklere vilt-

JUS

AV RAGNHILD
KREFTING KULLERUD
ADVOKAT
BYGGMESTER-
FORBUNDET

kameraer, begge med og uten lagring av lyd og bilde, eller såkalte dummies.

LOVLIG OG ULOVLIG KAMERAOVERVÅKING

EUs personvernforordning (GDPR) er gjort til norsk lov i personopplysningsloven. Forordningen og loven unntar ett viktig tilfelle fra sitt virkeområde: Behandling av personopplysninger som utføres av en fysisk person som ledd i rent personlige eller familiemessige aktiviteter.

Særlig aktuelt er kameraovervåking av eget hus og egen hage av sikkerhetsmes-

sige hensyn. Kameraovervåking og dertil hørende behandling av personopplysningene fra overvåkingen i denne avgrensede situasjonen kan byggherren derfor lovlig iverksette bortsett fra i den perioden det utføres arbeid av de ansatte hos byggherren. Kameraovervåkingen vil dermed være ulovlig i forhold til ansatte på byggeplassen. Byggherren kan uansett ikke lovlig gjennomføre kameraovervåking ved å montere overvåkingskamera utenfor sin egen eiendom.

FORMÅLET ER AVGJØRENDE

Vi har dessverre sett at byggherren også kan ha andre formål med kameraovervåkingen enn å ivareta sin egen, sin families og sin eiendoms sikkerhet. Personopplysningene fra overvåkingskameraet har bl.a. vært brukt til å påpeke når de ansatte kommer og går, når de tar pauser og hva de ansatte snakker om. I tillegg til å være en stor psy-

kisk belastning for de ansatte og et alvorlig personvernbrudd med både sykmeldinger og oppsigelser som resultat, benyttes informasjonen fra kameraovervåkingen også i forbindelse med innsigelser mot entreprenørens fakturaer.

For at kameraovervåkingen skal være lovlig, må byggherren på forhånd opplyse om kameraovervåkingen og det formålet den skal ivareta. Dessuten må han innhente et nærmere spesifisert samtykke fra de ansatte om kameraovervåkingen.

KAMERAOVERVÅKING SOM BEVIS

Et spørsmål som kan reises, er om personopplysninger som er kommet til ved bruk av ulovlig kameraovervåking, kan benyttes som bevis i retts sak. Utgangspunktet er at partene kan fremlegge de bevis de selv vil (fri bevisføring), men det finnes noen begrensninger. Utilbørlig ervervet bevis kan retten avskjære (bevisforbud). Hovedsynspunktet er at bevis som er skaffet til veie på en illojal eller støtende måte, kan nektes ført. Normalt vil det være tungtveiende rettsikkerhetshensyn,

Kamera på brakkerigg. (Illustrasjonsfoto: Garada Anleggssikring)

herunder personvernensyn, som vil begrunne et slikt bevisforbud. Dette innebærer at det også vil kunne være bevisforbud for personopplysninger fra kameraovervåking av de ansatte. Hvert tilfelle må vurderes konkret.

KLAGE TIL DATATILSYNET

Hvis formalitetene ikke er i orden, kan entreprenøren klage til Datatilsynet som vil vurdere om byggherren skal ilegges overtredelsesgebyr, tvangsmulkt eller gi oppreisning (erstatning for ikke-økonomisk skade) til klager. Etter omstendighetene vil den ulovlige kameraovervåkingen også kunne innebære et så stort tillitsbrudd at det kan gi grunnlag for å stanse arbeidene til ulovligheten er opphørt eller i sin ytterste konsekvens heve kontrakten. Advokatene i Byggmesterforbundet kan vurdere om det er grunnlag for stansing eller heving da dette kan innebære en betydelig juridisk og økonomisk risiko for entreprenøren. ■

Egenannonse
Julespesial
Merk deg
utgivelsesdatoen
(f.eks. kalenderark)

Pust ut!

SUDOKU 1019

LETT:

3	5		7		9			6
1		7	2	4	6	5		
	6	4		1		2		
4						8	2	
7	9	5		6	2	3		
		8	9		4	6	5	7
	4		3	2				5
8		3			5	9	6	1
5		1		9				

VANSKELIG:

	9	3		1				
		4			8	7	1	
						6		5
			2	4	7			
		6						8
	4	5				1		
		9			3		2	
	2		8					
5		7	4		2		6	

Fyll ut de tomme feltene slik at både de lodrette og vannrette radene, samt hver av boksene med 3 x 3 felter, inneholder alle tallene fra 1 til 9.

LØSNING:

LETT:

2	3	7	8	6	9	1	4	5
1	9	6	5	2	7	3	8	
5	8	2	1	3	4	6	7	9
7	5	9	7	3	6	8	1	2
7	1	3	2	9	8	5	6	4
6	2	8	2	5	1	9	3	7
8	2	3	1	5	7	9	6	
3	6	5	9	7	2	4	8	1
9	7	1	6	8	4	2	5	3

VANSKELIG:

1	9	8	2	6	7	4	3	5
6	2	3	5	9	8	1	2	7
7	2	5	3	4	1	6	9	8
2	3	1	6	8	9	5	7	4
8	7	2	1	5	3	9	4	6
9	5	6	7	7	2	8	1	3
5	6	9	7	3	4	2	8	1
3	1	7	8	2	6	7	5	9
2	8	7	9	1	5	3	6	4

GODT Å HØRE!

Tømmerlæreren trengte kveldsjobb, og søkte på en stilling i klesbutikken. Selv om han stammet kraftig, mente butikksjefen han kunne få jobben. Men læreren måtte bestå en prøve, han måtte selge et smakløst antrekk på ei utstillingsdokke først. Antrekket besto av ei stripete bukse, ei storrutete jakke og blomstrete vest. – Ikke n-n-oe problem, forsikret læreren - an-n-trekket er så g-g-godt som solgt! Da sjefen kom tilbake etter en liten stund, var antrekket borte. – Klarte du å selge det redselsfulle antrekket? spurte han forbløffet. – J-j-a! – Hva syntes kunden om det? – H-h-han sa ingen ting, men f-f-førerhunden hans bjeffet!

**SPENNENDE
TEMAER I
2020**
BYGGMESTEREN

**Ny
kompetanse**
0120
UTGIVELSESDATO: 21. JANUAR

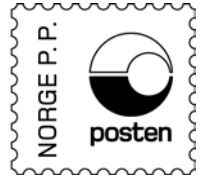
**Luksus-
trevirke**
0320
UTGIVELSESDATO: 17. MARS

**Personlig
verneutstyr**
0520
UTGIVELSESDATO: 26. MAI

**Takterrasser
og flate tak**
0720
UTGIVELSESDATO: 25. AUGUST

**Nesten null-
energihus
2021**
0920
UTGIVELSESDATO: 27. OKTOBER

Egenannonse Utgivelsesplan 2020

Annonsen Optimera